

Ko je zainteresovan za kupovinu mostarskog Aluminija?

Dok potražnja za aluminijem na svjetskom tržištu bilježi snažan rast, dešavanja oko privatizacija tvornica aluminija širom svijeta otkrivaju i drugu, mračniju stranu ove industrije. Kompanije koje učestvuju na tenderu za Aluminij d.d. Mostar bješe glas da su korumpirane, sklone podmićivanju, da ne ispunjavaju obaveze iz ugovora i da ih ne zanima dobrobit i razvoj lokalne zajednice.

Neke od ovih kompanija veterani su 'alumijskih ratova' iz sredine 1990-ih godina, tokom koji su menadžeri i direktori desetina ruskih fabrika glavom platili protivljenje preuzimanju njihovih kompanija, ili pak poklekli pod prijetnjama i pristali na mito. Privatizacija alumijske industrije u drugim zemljama bivšeg komunističkog bloka prošla je uz manje nasilja, ali je bila popraćena nedostatkom transparentnosti i optužbama za korupciju. Novi vlasnici mostarskog Aluminija imat će značajan uticaj na privredni život Bosne i Hercegovine (BiH) jer ova kompanije u ukupnom bh. izvozu sudjeluje sa oko 10 posto. Ko su kompanije koje učestvuju na tenderu za prodaju mostarskog Aluminija?

United Company Rusal (Rusal/Sual/Glencore)

United Company Rusal je najveća svjetska kompanija za preradu aluminija. Pretpostavka je da će svoju ponudu predati preko jedne od kompanija koje se nalaze u vlasništvu Olega Deripaska. Prijatelj Putina i Jelcina, Deripaska je jedan od najbogatijih ljudi u Rusiji. Njegovo bogatstvo se procjenjuje na 16,8 milijardi dolara. United Company Rusal posluje u 17 država i kontroliše 14 tvornica aluminija, 10 tvornica glinice i četiri rudnika boksita. United Company Rusal je formirana prošlog mjeseca spajanjem ruskih kompanija Rusal, Sual i

alumijskih resursa kompanije Glencore.

Rusal je 2005. godine kupio podgorički Kombinat Aluminijuma preko kompanije koju posjeduje na Kipru. Ova kompanija je bila jedini ponuđač na tenderu koji su lokalne nevladine organizacije okarakterisale kao netransparentan.

Predsjednik sindikata Kombinata Milorad Vujović tvrdi da su radnici vrlo nezadovoljni novim rukovodstvom.

'Naša iskustva sa Rusalom su vrlo loša, da ne kažem katastrofalna. Oni su se obavezali da će investirati 55 miliona i da će modernizovati fabriku, ali od toga ni eura nismo vidjeli', tvrdi on.

Vujović kaže da su prošle godine radnici štrajkovali zbog neinvestiranja u obnovu fabrike i 'nehumanih' uslova rada. Umjesto da pregovara, novo rukovodstvo je u krug fabrike dovelo zaštitare.

'Nikog nisu tukli, ali bilo je vrlo ružno... Ako će kupiti mostarski Aluminij samo jednu poruku imam – nek se pokušaju zaštititi i nek im je bog na pomoći.'

Rusal je bio strana u sporovima vezanim za fabrike u Nigeriji, Tadžikistanu, Rusiji i Gvineji. Primjera radi, Rusal je sa ponudom od 250 miliona dolara pobijedio na tenderu za ALSCON, nigerijsku fabriku za preradu aluminija, iako je ponuda rivalske firme iznosila 410 miliona dolara. Ova kompanija je pokrenula spor optužujući Rusal za podmićivanje i kršenje ugovora. Američki sud je prošloga mjeseca odbacio tužbu uz obrazloženje da bi se parnički postupak trebalo provesti u Nigeriji, a ne u Americi.

Rusal je potrošio stotine miliona dolara na vansudske nagodbe. Između ostalog, dva bivša poslovna partnera ove kompanije su tvrdila da Rusal ima fiktivne kompanije registrovane na britanskim Djevičanskim otocima, i da se tu sliva sva dobit. Rusal je isplatio odštetu bivšim vlasnicima ruske fabrike u

Novokuznjecku kako bi povukli optužbe za prevaru, pranje novca i ubistvo. U još jednom slučaju britanski sud je naložio Rusalu da isplati 3,5 miliona dolara odštete kompaniji Tekron Resources zbog kršenja ugovora.

Deripasku je nedavno tužio i njegov nekadašnji ortak Michael Chernoy tražeći 20 posto udjela u kompaniji Rusal za koji tvrdi da mu još uvijek pripada.

U parnici koja se trenutno vodi na londonskom sudu, kompanija Ansol u vlasništvu tadžikistanskog biznismena sumnjiči Rusal za 'kriminalno udruživanje' sa tadžikistanskim vlastima s ciljem preuzimanja kontrole nad tvornicom aluminijuma TADAZ. Ansol također navodi da je Rusal nakon podizanja tužbe upao u njihov kompjuterski sistem. Kao i u nigerijskom slučaju, ova kompanija tvrdi da su predstavnici Rusala navodno lično pregovarali sa državnim vrhom kako bi preuzeli kontrolu nad tadžikistanskom tvornicom aluminijuma.

Sa pravnim problema se suočava i bivša ruska kompanija Sual, koja je prošloga mjeseca pripojena kompaniji United Company Rusal. Manjinski dioničari tvornice aluminijuma u Volgogradu su ovu kompaniju tužili pred ruskim sudom zbog prevare dioničara prilikom njenog preuzimanja 2004. godine. Manjinski dioničari jedne ukrajinske tvornice su također podigli tužbu pred američkim sudom protiv vlasnika Suala Victora Vekselberga zbog navodnog podmićivanja ukrajinskih funkcionera kako ne bi izvršili reviziju njene privatizacije. Strane u sporu su se nagodile, a vrijednost odštete je nepoznata.

No, tu nije kraj sporovima protiv Vekselberga. Kanadska kompanija Norex Petroleum podigla je tužbu pred američkim sudom za prevaru, krađu, iznuđivanje i pranje novca u vrijeme privatizacije sibirske naftne kompanije Yugraneft.

Glencore, koji je unošenjem svojih aluminijskih resursa postao dioničar u United Company Rusal, također je pod udarom optužbi za korupciju i loš odnos prema radnicima. Glencore već

nekoliko godina saraduje sa mostarskim Aluminijem kao dobavljač, ali i kupac njegovih proizvoda.

Švicarsku kompaniju Glencore osnovao je Marc Rich 1974. godine. Zbog izbjegavanja plaćanja poreza i nezakonite trgovine iranskom naftom Rich je godinama bio na FBI-ovoj listi najtraženijih osoba na svijetu. Pažnju javnosti je privukao kada ga je bivši američki predsjednik Bill Clinton amnestirao posljednjeg dana svog boravka u Bijeloj Kući. Kada je Rich napustio kompaniju, kormilo Glencora je preuzeo Willy Strothotte, njegova dugogodišnja desna ruka. Posljednih godina kompanija Glencor se pominje u kontekstu skandala u vezi sa programom 'Nafta za hranu'. Istražitelji CIA su utvrdili da je Glencore platio Saddamu Husseinu 3,2 miliona dolara za pravo prodaje iračku nafte u vrijeme kada je ova država bila pod međunarodnim embargom.

Hrvatski konzorcijum

Konzorcij kojeg predvode Feal d.o.o. iz Širokog Brijega i Aluflexpack iz Zadra je zainteresovan za kupovinu mostarskog Aluminija, rekao je Tončo Barbarić, predsjednika uprave Feal grupe. Konzorcij je početkom ovog mjeseca kupio 80 posto dionica Tvornice lakih metala (TLM) iz Šibenika. TLM je zahvaljujući investiciji iz 1997. godine kojom je omogućeno ponovno pokretanje proizvodnje u Aluminiju, postao vlasnik 12 posto dionica ove kompanije.

Dio konzorcija su također i hrvatske kompanije Zagreb Montaža, Dalekovod iz Zagreba i Konstruktor Inženjering iz Splita.

Sve navedene kompanije se bave preradom aluminija, ali ne i njegovom proizvodnjom.

Ukio banko investiciona grupa (UBIG)

Ukio bankarsko investiciona grupa (UBIG) iza koje stoji litvanac Vladimir Romanov pokazala je interes za mostarsku tvornicu. UBIG je investirao u ili je vlasnik niza bh. kompanija, uključujući Balkan Investment Banku iz Banja Luke,

banjalučku pivaru, rudnike boksita u Milićima i tvornicu glinice Birač.

Bivša ministrica financija u Vladi RS Svjetlana Cenić kaže kako je proces privatizacije Birača vođen netransparentno i nakaradno.

UBIG je nedavno izgubio na tenderu za prodaju dinica TLM-a iako je financijska ponuda ove kompanije bila bolja. Predstavnici UBIG-a smatraju da je privatizacioni proces vođen netransparentno.

Vedran Kukavica, glasnogovornik Hrvatskog fonda za privatizaciju kaže da Fond ne mora objašnjavati razloge prihvaćanja ili odbijanja određene ponude. On kaže da je u određenim detaljima financijska ponuda UBIG-a bila prihvatljivija, ali i da je TLM već ranije poslovno surađivao sa čanicama konzorcija, te da je procjena komisije da će se TLM sa njima razvijati uspješnije.

ALRO S.A.- Rumunija

ALRO S.A. je vodeći rumunski proizvođač aluminija. Ovu kompaniju je 2002. godine kupio Vitalij Machitski, izraelski biznismen ruskog porijekla, navodno putem velikog broja off-shore kompanija. Privatizacija je navodno omogućena promjenom zakona, što je direktno išlo na ruku Machitskom.

Rumunski Direktor za borbu protiv korupcije objavio je krajem prošle godine da se vodi krivična istraga u vezi načina na koji je privatizovana ova kompanija.

Vedanta Resources

Vedanta Resources je dioničko društvo sa sjedištem u Londonu i pogonima za preradu aluminija u Indiji. Također je vlasnik postrojenja za proizvodnju bakra u Zambiji i rudnika bakra u Australiji. Prošle godine kompanija je po osnovu operacija sa aluminijem ostvarila prihod u iznosu od 76 miliona dolara. Vlasnik kompanije Anial Agarwala je trinaesti najbogatiji

čovjek u Indiji.

Ostale kompanije

Navodno su još dvije kompanije zainteresovane za kupovinu Aluminija: grčki Mytilineos Aluminium i kazahstanski Eurasian Natural Resources. Međutim, primjetno je odsustvo industrijskih giganta kao što su Alcan, Alcoa i Norsk Hydro.